

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Rännberg, Torsby kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610143 Rännberg
Mittpunktskoordinat:	1326668 - 6693477
Totalareal:	89 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekad enligt Habitatdirektivet.
Fastigheter:	Tväråna 1:7,1:8, 1:9, 1:10, 1:11, 1:12, 1:13, 1:14, 1.15, 1:17, Millmark 1:42, 1:98, 1:166, 1:476, 1:477, 1:478, 1:493, 1:494, 1:495, 1.523, Sörmark 1:119, 1:413, 1:418
Ägandeförhållanden:	Privat och statligt

Beskrivning av området

Rännberget är ett 521 meter högt hyperitberg som löper i nord-sydlig riktning och utgör ett mäktigt inslag i landskapet. Rännberget ligger i Värmlands finnbygder där svedjebruk förr var vanligt. Bergets lägre partier bestod tidigare av slätterängar och hagmark och delar av skogen på berget betades. Hävden upphörde gradvis i mitten av 1900-talet och marken har sedan övergått till högproduktiva granbestånd. De högre brantare sluttningarna är relativt opåverkade. Naturen på Rännberget domineras av heterogena lövskogar av naturskogskaraktär. Inslaget av skadade och döda gamla lövträd är stort. Marken som omger Rännberget består främst av brukad skog.

Rännberget har sedan länge varit känt för sin rika flora. Den kalkrika berggrunden gynnar växtligheten. I den nedre delen av bergssluttningarna är vegetationen mycket frodig. Här förekommer arter som blåsippan, trolldruva, stinksyska, vårärt, underviol och skogsvicker. Fältskiktet i bäckraviner och fuktiga partier hyser många krävande arter, utöver de ovan nämnda förekommer arter som sötvedel, torta, hässlebrodd, lundarv, rödblåra, vildbalsamin, dvärghäxört, myska, hässleklocka och strutbräken. I vissa delar förekommer mäktiga ”hav” av högvuxen strutbräken. I torrare partier förekommer bland annat getrams, tjärblomster, smånunneört och kungsljus. Buskskiktet påträffas hassel, skogstry och tibast. Utöver de

vanliga trädslagen gråal, björk, asp, sälg, gran, tall och hägg förekommer även inslag av alm, lönn och lind.

Den artrika och frodiga floran i kombination med god förekomst av död ved och mycket lövträd gynnar insektslivet. På Rännberget har över 200 olika storfjärilar observerats, varför berget är känt som en ovanligt rik fjärilslokal. Bland de intressantare arterna som observerats är nätådrig parkmätare, trolldruvemätare och rotstrecksjordfly. Värmlands landskapsinsekt, brun gräsfjäril, påträffas även här. Studier har även visat att området hyser flera intressanta landmollusker. Vad det gäller kryptogamfloran så har nio skyddsvärda svampar påträffats. Förutom dessa förekommer en rad andra svampar samt flera skyddsvärda mossor och lavar.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)	
		Rapporterad	Nytt förslag
8210	Klippvegetation på kalkrika bergssluttningar	4	
9010	Västlig taiga	70	
9050	Örtrika, näringsrika skogar med gran av Fennoskandisk typ	10	

Ingående arter enligt habitatdirektivet

Artkod	Artnamn
1981	Nordisk klipptuss <i>Cynodontium suecicum</i>

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Rännberg är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna *klippvegetation på kalkrika bergssluttningar*, *västlig taiga*, *örtrika*, *näringsrika skogar med gran av Fennoskandisk typ*, samt för den ingående arten *nordisk klipptuss* på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för naturtyperna och den ingående arten i Rännberg Natura 2000-område.

Art/naturtyp	Bevarandemål*
Västlig taiga (9010)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst x ha omfattning.</p> <p><i>Struktur och funktion</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/5? - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska inte förekomma. - Sumpskogar och med en ostörd hydrologi och hydrokemi. <p><i>Typiska arter</i></p>
Örtrika, näringsrika skogar med gran av Fennoskandisk typ (9050)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst x ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/5? - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska saknas. - Sumpskogar med en ostörd hydrologi och hydrokemi. <p><i>Typiska arter</i></p>
Klippvegetation på kalkrika bergssluttningar (8210)	<p><i>Areal</i></p> <p>Arealen klippvegetation på kalkrika bergssluttningar ska vara minst x ha.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Andelen vegetationsfri mark (exkl. skorplavar) är minst x %. - Täckningsgrad av träd och buskar är högst x %. - Lövträd utgör minst x % av träden. - Andel av ytan som är obeskyddad under större delen av dagen <p><i>Typiska arter</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Förekomst av typiska kärleväxter - Förekomst av typiska lavar
Nordisk klipptuss (1981)	<p><i>Populationsutveckling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Antalet fläckar av mossan ska ej under understiga x st. <p><i>Artens livsmiljö</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Areal lämpligt habitat bör ej understiga?

*/Bevarandemål fastställs efter basinventeringen

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att naturtyperna samt områdets art ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

8210 Klippvegetation på kalkrika bergssluttningar

- Att substratet lämnas orört och endast påverkas av naturliga processer
- Oförändrad hydrologi
- Att intilliggande skog är gynnsam för klippvegetationen. Olika växtsamhällen uppträder beroende på solexponering samt konkurrens från omgivande arter.
- Påtaglig minskning av naturtypens typiska arter får inte förekomma.

9010 Västlig taiga och 9050 Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ

- Skoglig kontinuitet (naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning hos de olika trädslagen).
- Naturvärden utvecklas huvudsakligen genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t ex stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Olika typer av substrat:
  - Död ved; grenar, torrakor, lågor mm i olika nedbrytningsstadier samt olika typer av bränd ved
  - Gamla och grova träd med dithörande barkstruktur
  - Lövträd av t ex asp, sälg och rönn
  - Hålträd

Substraten utgör viktiga livsmiljöer för kryptogamer och insekter. Vissa av substraten är även viktiga som boplatser för fåglar.

- Ostörd hydrologi och hydrokemi i sumpskogar och myrmarker.
- Näringsrika basiska jordar och/eller rörligt kalkhaltigt markvatten är en förutsättning för de örtrika granskogarna (naturtyp 9050).
- Påtaglig minskning av naturtypernas typiska arter och deras populationer får inte ske.

1981 Nordisk klipptuss

- Ingen påtaglig minskning av populationen.
- Artens habitat får inte minska; skogsklädda bergsbranter, gärna med lodräta bergväggar, skyddade för exponering och mer öppna branter med klyftor, sprickor och översilning ska lämnas orörda. Arten växer endast på silikatbergarter och föredrar halvskugga, förekommer främst i trädskugga.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Skogsbruk och markexploatering utgör hotbild mot naturtyperna *västlig taiga* och *örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ*. Bergtäkt och alltför kraftigt slitage från friluftslivet (t ex bergsklättring) utgör hot mot *klippvegetation på kalkrika bergsslutningar*. För naturtypen *västlig taiga* utgör olika former av produktionsinriktat skogsbruk, i eller i anslutning till objekt; hot mot naturtypen, och leder till brist på gamla träd, död ved etc.

Syftet med reservatet Rännberg är att bevara områdets lövdominerade naturskog och dess förutsättningar att hysa ett rikt och för biotopen specialiserat växt- och djurliv. Områdets betydelse för hotade och sällsynta arter ska särskilt beaktas. Reservatets föreskrifter ger även allmänheten möjlighet att uppleva områdets naturvärden utan att dessa skadas.

Åtgärder som sker i det runtomliggande skogslandskapet kan dock indirekt utgöra hot mot Rännbergs naturtyper. Alla former av produktionsinriktat skogsbruk i, eller i anslutning till, ett område är ett hot mot den gynnsamma bevarandestatusen.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att ingående naturtyper *klippvegetation på kalkrika bergsslutningar*, *västlig taiga* och *örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ* samt arten *nordisk klipptuss* i Rännbergs Natura 2000-område uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus.

Gällande regelverk 2006

- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område. *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.*
- Arten nordisk klipptuss är fridlyst (1 c § Artskyddsförordningen (1989:179) samt NFS 1999:12)
- Natura 2000-området Rännberg omfattas av Rännberg naturreservat.
- Riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § MB, hela Natura 2000-området.

Bevarandestatus idag

8210 Klippvegetation på kalkrika bergssluttningar

Nationellt

Naturtypen förekommer i områden i landet med kalkberggrund. Naturtypen bedöms ha en god nationell bevarandestatus. Brist på skyddade områden finns i Jämtlands län och i Västernorrlands län.

Rännberg

Den kalkrika klippvegetationen har till stor del lämnats orörd under en lång tid. Detta på grund av sin svåråtkomlighet både ur skogsbrukarens synpunkt men även då det gäller de betande djuren som tidigare fanns i Rännbergets skogar. Uppgifter om förekomst av typiska arter saknas idag, varför bevarandestatusen inte går att fastställa. På grund av områdets orördhet borde dock bevarandestatusen vara gynnsam.

9010 Västlig taiga

Nationellt

Naturtypens naturvärden är kopplade till naturlig gammal skog med lång skogskontinuitet, gamla träd och död ved, samt även till brandfält och yngre naturliga successionsstadier. Flera organismgrupper finns representerade bland de karaktärsarter och rödlistade arter som förekommer i naturtypen; insekter, lavar, svampar och mossor.

Denna mycket heterogena naturtyp finns spridd i hela den boreala delen av landet. De största arealerna finns i Norrlandslänen och där finns även mycket av de största naturvärdena, även om områden med höga naturvärden finns i hela landet. Naturvärden kopplade till granskog är speciellt riktade mot nordboreal region, men finns även i sydboreal. Tallskogar, brandfält och triviallövskogar har olika artsammansättning beroende på var i landet de ligger och kan därför ha höga naturvärden i hela den boreala regionen. Vissa trakter i fr.a. delar av Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland, samt i bl.a. Orsa finnmark och nere i sydöstra Kalmar län har en mer påtaglig brandkontinuitet.

Västlig taiga är ett svensk-finskt tillägg och Sverige/Finland har därmed ett särskilt ansvar för naturtypen inom EU. Historiskt sett är förlusten av västlig taiga mycket stor och endast några få procent återstår (ca 3 % av 21 milj. ha) i boreal region. Produktionsskogsbruket är det största hotet mot naturtypen och dess naturvärden. Bristen på död ved, gamla träd och brandfält leder till en utarmning av artstocken och utdöendet av arter ligger inte i fas med den kvarvarande arealen. Mycket tyder på att flera arter endast lever kvar i restpopulationer som kommer att dö ut inom en snar framtid. Det är därför av stor vikt att så mycket som möjligt av naturtypen undantas skogsbruket. Avsaknaden av brand är också ett problem för naturtypens naturliga dynamik och artinnehåll.

9050 Örtrika näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ

Nationellt

De naturvärden som är relaterade till naturtypen består ofta av ett artrikt fältskikt med kärlväxter och marksvampar. Rika orkidélokaler (t.ex. guckusko och norna) förekommer främst i Jämtland. Områden med gammal skog och lång trädkontinuitet är ovanligt, men i de fall de förekommer har de även mycket höga naturvärden kopplade till grova träd, mycket död ved och stor artrikedom av främst svampar, lavar och insekter. I södra Sverige finns områden med lägre trädkontinuitet av gran, och där lövinslaget är större med bl.a. hassel. Detta beror på en kombination av jordmån, klimat och att skogarna ofta ligger på gammal inägomark som växt igen eller planterats.

Naturtypen är ojämnt fördelad över landet och utgörs i södra Sverige sällan av stora arealer. Naturtypen är vanligast i de kalkrika delarna av den boreala regionen, där Jämtlands län står för den absolut största arealen, speciellt av högörttypen. De kan då utgöra smala stråk i en mosaik tillsammans med t.ex. västlig taiga. Västerbottens-, Uppsala- och Stockholms län är andra delar av landet som hyser större mängd av denna skogstyp, och även i Örebro- och Södermanlands län förekommer den till viss del. Gotlands kalkbarrskogar betas ofta och faller då in under naturtypen.

Skogsmarken på Rännberg

Rännbergets skog är av naturskogskaraktär där lövträd till större del dominerar. På tidigare hävdade marker förekommer dock frodig granskog. Tillgången på död ved samt döda och döende träd är god i större delen av området. Skogens flora och fauna är mycket artrik med förekomst av sällsynta och hotade arter. Ytterligare inventering krävs dock för få grepp om förekomst och utbredning av typiska arter i området samt gränsdragning av de ingående naturtyperna (västlig taiga och örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ). Typiska arter som man vet förekommer i Rännbergets örtrika granskog är trolldruva, majbräken, torta, tibast, blåsippa, strutbräken och underviol. Utifrån befintlig information om området borde dock skogsmarken kunna uppnå gynnsam bevarandestatus.

1981 Nordisk klipptuss

Nationellt

Sverige har flest lokaler i världen med Nordisk klipptuss, cirka 100 stycken, vilka motsvarar en tredjedel av världspopulationen. Lokalerna sträcker sig från sydvästra Värmland till Torne lappmark. På drygt hälften av lokalerna i landet är arten sedd sedan 1980. De flesta aktuella lokalerna är belägna i Värmlands och Jämtlands län.

Arten finns med på den europeiska rödlistan och i Bernkonventionens bilaga över arter som behöver skydd. Nordisk klipptuss är rödlistad i Sverige, där den är placerad i kategorin Missgynnad (NT).

Rännberg

Mossexperten Sven Fransson påträffade arten 1983, på Rännbergets nordöstra sida. Mossan satt på bergväggen under rönn och björk. Någon känd inventering eller inrapporterade fynd av arten i området har inte skett sedan dess. Populationens storlek och utbredning är i dagsläget oklar. Lämplig miljö torde dock finnas i området då det finns skogsklädda bergsbranter skyddade för exponering och mer öppna branter med klyftor, sprickor samt partier med översilning. Bevarandestatus är oklar.

Uppföljning

För att bedöma naturtyper och arters bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Nationellt uppföljningsprojekt är under utarbetande. Komplettering kommer att ske då projektets riktlinjer och metoder är möjliga att tillämpa.

Bilagor

1. Karta över Natura 2000-området
2. Karta över ingående naturtypers utbredning (klar efter basinventeringen)
3. Karta över växtplatser med nordisk klipptuss (klar efter basinventeringen)

Referenser

- Berglind, S-Å. 1985. *Inventering av storfjärilsfaunan på Rännberget, Torsby kommun*. Länsstyrelsen i Värmlands län, Miljöenheten, Rapport 1989:7.
- Ehrenroth, B. & Schützer, J. 1996. *Värmländsk natur – en reseguide*. Trio tryck, Örebro. Naturvårdsverket. *Natura 2000 – Art och naturtypsvisa vägledningar* (www.naturvardsverket.se)
- Naturvårdsverket. 2004. *Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000 - Version 4*: 2004-05-07.
- Värmlands länsstyrelse, Miljöenheten. 1996. *Ditt Värmland – Natur och kulturlandskapet, Naturreservat i Värmlands län – Rännberg*. 1:a upplagan. NordNatur AB.
- Värmlands länsstyrelse, Miljöenheten. 1996. Beslut och skötselplan för Rännberg naturreservat. Beslut: 1996-06-03.